

Brief van schipper Claas Doedes uit Riga aan zijn vrouw Gezina Harmens Mulder te Harlingen, 21 september 1804, waarin hij mededeelt dat hij deze winter niet bij haar thuis kan zijn.

Door Jeanine Otten*

Op 29 september 2013 kreeg Museum het Hannemahuis een bijzondere schenking. Het betrof een liefdevolle brief die de Harlinger schipper Claas Doedes in september 1804¹ aan zijn zwangere echtgenote Gezina Harmens Mulder had geschreven, met daarin onder andere de mededeling dat hij de winter niet bij haar thuis kon zijn.² Claas Doedes heeft zijn vrouw echter nooit meer gezien. Hij verongelukte twee maanden later in een storm.

De brief van Claas Doedes werd in 2012 aangetroffen in het archief van de schenker, de heer Louw van den Bos te De Heurne (gem Aalten) en in 2013 geschonken aan Museum het Hannemahuis in Harlingen.

Transcriptie brief

Adres: *Aan mejffr G. Doedes / ten Huize van de Heer / H:C: Mulder / a Harlingen*

(fol 1:) *Riga den 21 September 1805 / Lieve Beste Gezina!*

door deze word U onderricht dat ik de 16 Sept in Riga ben aangekomen, en den 18de weer een vrugt op Frankrijk heb aangenomen met Masten en Hennip voor 30.000 Gl. en voor mij tot een Gratification 85 ducaten, de helft hier in de hand, en de andere helft als ik ter plaatze koom, dus mijn beste alle hoop om deze Winter bij U te zijn, verloren, gij moet nu u zelf maar troosten, zoo veel als mogelijk zoo als ik ook doen moet, hoewel zwaar. Als ik nog 3 of 4 Jaar zo gelukkig vaar; dan ben ik in staat om mij self te helpen, en dan stap ik liever van de Elisabeth af; want wat vergenoegen heb ik in de Wereld? altoos afgescheiden van al wat mij dierbaar is, smaak ik niets geen vergenoegen. Ik behoef U hetzelfde niet af te schilderen; want Gij weet hoe onuitsprekelijk en zuiver wij elkander beminnen, dus mijn beste Gezina moet ik U de zuinigheid zo veel als mogelijk recommandere, denk niet mijn dierbre dat ik hetzelfde zeg, als of ik het tegendeel bevreesde; neen Lieve, het is om des te eerder mijn eigen man te zijn, waar toe ik tans meer als ooit hoop heb. Bij deze bekomt gij een Wisseltje van 400 Guldens. Zelfs heb ik nog f 600 aan boord, en dan mijn 40 ducatons, daar zal ik handel met doen, en hoop om het zelve te kunnen verdubbelen

(fol 2:) *Ik heb ook nog 5 a 600 guldens te goede; dus mijn dierbre kunt gij zien dat we doch niet om sonst arbeiden. In het kort hoop ik tijding van U te ontvangen dat ge bevallen zijt van een zoon of dochter, alles wat den Hemel wil, en dat ik bij mijne terugkomst het genoegen mag hebben van mijn Moedertje en mijn Kind aan mijn tederbeminnend hart te drukken; doch het is niet goed dat ik mij zaligheden voor stel aan dewelke ik mogelijk nooit geen deel zal hebben. verschoon mij mijn beste Gezina! ik kan niet meer schrijven, ik ben thans meer als ooit neerslagtig; groet onze dierbre ouders van mij, en verzeker hun van mijne kinderlijke Liefde, groet ook onze lieve susters en broeders. Ik blijf intusschen op uw spoedig antwoord wagten en blijf (wat het lot ook over ons besluiten mag) Uwe altoos getrouwe en tederminnende Echtgenoot Claas Doedes.*

PS: Met de Jonge Tiktak bekomt ge wat rigase botjes en wat meer? weet ik nog niet.

---

¹Het blijkt dat Claas Doedes zich in het jaar had vergist: hij schreef 1805, maar bedoelde 1804!

² Collectie Museum het Hannemahuis, inv.nr 5319.

Groet B[arend]. Visser van mij en zeg hem, dat ik deze vragt aangenomen heb, groet verders alle goede vrinden.

NB UEd bekomt het gemelde geld deze pasdag niet wijl mijn Correspondent geen tijd had om de Wissel klaar te maken.

(fo 3:) Collatum accordat met de supplicatie / in kennisse van mij Ondergeschr[even] / procureur van Drost en Gerechte en Gemeente-Bestuur der Stad / Harlingen. / T.S. Stephanij

Echtpaar Van den Bos-Stausebach uit Heurne, schenkers van de brief van Claes Doedes, in Museum het Hannemahuis bij de vitrine waarin de brief is tentoongesteld, met souvenirs uit Riga (beschilderde nappen), het model van een kofschip, en een fles teer uit Riga. Tijdens de tentoonstelling "Water en Vuur, Friese koopvaardij van 1650-1850, 3 juli t/m 26 oktober 2014.

Foto: Jeanine Otten, oktober 2014.

Vertaling

Aan mejuffrouw Gezina Doedes, ten huize van de heer Harmen Claasens Mulder te Harlingen, Riga 21 september 1805 [moet zijn: 1804]

Lieve beste Gezina,

Hiermee laat ik je weten dat ik 16 september in Riga ben aangekomen en op 18 september een vracht op Frankrijk heb aangenomen, met masten en hennep, voor 30.000 gulden, en voor mij een gratificatie van 85 dukaten. De helft hier in de hand, de andere helft als ik ter plaatse kom, dus mijn beste, alle hoop om deze winter bij je te zijn is verloren. Je moet jezelf maar troosten, zoveel als mogelijk is, net als ik ook moet doen, al is het zwaar. Als ik nog 3 of 4 jaar met zoveel geluk vaar, ben ik in staat mijzelf te helpen, en dan stap ik liever van de

Elizabeth af. Want wat voor plezier heb ik in de wereld, altijd gescheiden te zijn van al wat me dierbaar is? Ik hoef je het niet te vertellen, want je weet hoeveel wij van elkaar houden, dus mijn beste Gezina, je moet zo zuinig mogelijk zijn. Denk niet, mijn dierbare, dat ik het zeg omdat ik het tegendeel vrees. Nee lieve, het is om des te eerder mijn eigen baas te zijn, waarop ik nu meer dan ooit hoop. Bij deze krijg je een wisseltje van 400 gulden. Zelf heb ik nog 600 gulden aan boord, en dan mijn 40 dukatons, daar zal ik mee handel drijven, en ik hoop het te kunnen verdubbelen.

Ik heb ook nog 500 a 600 guldens tegoed, dus mijn dierbare, je kunt zien dat we niet voor niets werken. Ik hoop snel bericht van je te krijgen dat je bevallen bent van een zoon of dochter, alles wat de Hemel wil, en dat ik bij mijn terugkomst mijn moedertje en mijn kind aan mijn teer beminnend hart mag drukken. Maar het is niet goed dat ik mij zaligheden voorstel die ik misschien nooit zal beleven. Vergeef me mijn beste Gezina, ik kan niet meer schrijven, ik ben nu meer dan ooit neerslachtig. Groet onze dierbare ouders van mij, en verzeker hun van mijn kinderlijke liefde, groet ook onze lieve zusters en broeders. Ik blijf intussen op je spoedige antwoord wachten, en blijf (wat het lot ook over ons besluiten mag) je altijd trouwe en teder beminnende echtgenoot Claas Doedes.

PS met de jonge Tiktak³ krijg je wat Rigase buttes⁴ en wat meer [?] weet ik nog niet.

Groet Barend Visser⁵ van mij en zeg hem, dat ik deze vracht heb aangenomen, groet verder alle goede vrienden.

NB je krijgt het bovengemelde geld deze dag niet, omdat mijn correspondent geen tijd had om de wissel klaar te maken.

(later toegevoegd:) Na vergelijking met het bijgevoegde verzoekschrift voor akkoord bevonden met medeweten van mij, ondergetekende procureur van Drost en Gerechte en gemeentebestuur der stad Harlingen T.S. Stephany.

Toelichting

Nadat Claas Doedes (geb. Hindeloopen 6 december 1780) zijn brief had geschreven en verstuurd, vertrok hij uit Riga, en ging op weg naar Frankrijk. Hij is echter nooit aangekomen, want hij verongelukte in november 1804 met zijn schip *Elizabeth* in een storm. Engelse kranten berichtten dat het schip door vuur verwoest werd in de Noordzee, ter hoogte van Cromer, Norfolk, Verenigd Koninkrijk, met verlies van veertien van de achttien bemanningsleden. Overlevenden werden gered door HMS Ranger (Royal Navy). De *Elizabeth* was op reis van Riga naar Morlaix, Finistere, Frankrijk.⁶

---

³ De jonge Tiktak die het geschenk mee zal nemen is waarschijnlijk een van de vele schippers Tiktak uit Pekela, die ook naar de Oostzee onderweg waren, bijvoorbeeld Egbert Lammerts Tiktak. Hij woonde ook in Harlingen.

⁴ "Rigase botjes", Rigase buttes: speciaal beschilderde (rood, zwart en goud) houten of spanen dozen met deksel uit Riga, door zeelieden als souvenir meegenomen.

⁵ Barend Jansen Visser, kocht in 1784 het huis 'het Groot Wanschapen' of 'Noachs Ark', noordzijde 0 Noorderhaven (nu café restaurant het Noordeke, Noorderhaven 17), trouwde in 1803 te Harlingen met Sara Jans, overleden vóór 1828, een koopman en reder in Harlingen, grondlegger van de firma Barend Visser en Zoon die in Harlingen tot ca 1880 werkzaam was.

⁶ "Ship News. The Hull Packet, nr 932, 20 november 1804. Ship News, *The Morning Chronicle* (nr 11079), 21 november 1804).

Uit de Sonttolregisters blijkt dat Claas Doedes in 1804 voer tussen Archangel-Londen-Riga (2 april 1804), Archangel-Riga-Nantes (9 juli 1804), Archangel-Morlaix-Riga (8 september 1804), en Archangel-Riga-Morlaix (27 oktober 1804).

De echtgenote van Claas Doedes, Gezina Harms Mulder (geb Oude Pekela 1782) heeft haar man nooit meer gezien. Claas Doedes schreef op zijn brief het adres van Gezina's vader, Harm Claasens Mulder te Harlingen. Heel bijzonder is dat er van Gezina een afbeelding is. Zij werd als 15-jarig meisje in 1797 geschilderd op het bijzondere familieportret van Harmen Claasens Mulder, Haike Harms en kinderen. Net als haar moeder draagt zij op dit schilderij de zogenoemde grote Duitse muts.

Gezina Mulder als 15-jarig meisje, op familieportret Harmen Claasens Mulder, door een onbekende schilder. Collectie Museum het Hannemahuis, invnr 1878.

Gezina trouwde op 14 november 1802 te Harlingen met Claas Doedes. Een paar weken nadat Claas Doedes zijn brief aan haar had geschreven, beviel ze op 13 oktober 1804 van hun dochter Anna Elizabeth Doedes (gedoopt Harlingen 11 november 1804). Het kindje werd genoemd naar de moeder van Claas Doedes, Anna Elisabeth Breuning/Bruining/Bruiningh.⁷

Twaalf jaar later, op 19 september 1816, trouwde Gezina Harmens Mulder met de Harlinger stadsmedicus Sicco Popta. Daarbij moesten getuigen verklaren dat ze hadden gehoord dat Claas Doedes met zijn schip was omgekomen in een storm. In 1816 wist men in Harlingen zeker dat Claas Doedes omstreeks november 1804 met zijn schip was verongelukt.⁸ Gezina heeft de brief van Claas Doedes altijd goed bewaard. Toen zij met Sicco Popta wilde

⁷ De vader van Claas Doedes was Doede Klazes, zoon van Claas Doedes en Sijmen Reijners, geb. circa 1748, burgemeester te Hindeloopen in 1775. Doede Klazeze koopt een huis aan de Galgepolle voor fl. 395,50 te Hindeloopen op 21 jan 1783, Grootschipper te Hindeloopen in 1812, ovl. (ongeveer 60 jaar oud) te Hindeloopen op 10 aug 1808, tr. (resp. ongeveer 27 en 21 jaar oud) te Hindeloopen op 5 mrt 1775 met Anna Elisabeth Breuning / Bruiningh, dochter van Dr. Antonius Ludovicus Breuning en Barbara Willems/Martens van der Tempel, geb. te Hindeloopen op 16 jul 1753, gedoopt te Balk op 8 feb 1761, Winkeliersche te Hindeloopen in 1812, ovl. (62 jaar oud) te Hindeloopen op 11 december 1815.

⁸ Getuigenverklaringen in de huwelijksakte Gezina Mulder x Sicco Popta 1816, fiche 7.

trouwen, heeft de brief van Claas Doedes als bewijsmateriaal bij hun verzoekschrift gediend, gezien de latere toevoeging van de procureur van Drost en Gerecht en gemeentebestuur van Harlingen, T.S. Stephany.

In Museum het Hannemahuis is, behalve het familieportret waarop Gezina Mulder is afgebeeld, ook het familiewapen van Gezina Popta-Mulder aanwezig. Het is afgebeeld op het wapenbord met familiewapens van de voogden en voogdessen van het Harlinger Stadsweeshuis. De molens in het familiewapen verwijzen naar haar achternaam Mulder.

Familiewapen Gezina Popta-Mulder, 1821, op wapenbord voogden en voogdessen van het Stadsweeshuis Harlingen, collectie Museum het Hannemahuis.

Herkomst brief

De brief van Claas Doedes is door de eeuwen heen goed bewaard gebleven en doorgegeven van de ene generatie op de andere. De brief dook uiteindelijk op in de erfenis van Nicolaas Daniel Frankena (geb Bolsward 1889, overl 1982) die terecht kwam bij de schenkers van de brief: echtpaar Van den Bos-Stausebach. Nicolaas Daniel Frankena was verre familie van Claas Doedes. De overgrootmoeder van Nicolaas Daniel Frankena van moeders kant was namelijk Elizabeth Doedes Breuning (1775 – 1843), een oudere zuster van Claas Doedes (1780 – 1804). Claas Doedes was de oom van Nicolaas Daniel Kroese, oudoom van Gesina Kroese, en overgrootoom van Nicolaas Daniel Frankena.

Sikko Popta, van generatie op generatie

De naam Sikko Popta werd van generatie op generatie doorgegeven in de familie: de dochter van Claas Doedes en Gezina Harmens Mulder, Anna Elisabeth Doedes (geb Harlingen 13 oktober 1804) trouwde te Harlingen 20 mei 1827 met Jan Haak, *negotiant*, wonend te Groningen. Haar jongste zoon, Sikko Popta Haak (1834-1882), overleed 47 jaar oud in Groningen. Deze werd vernoemd naar de tweede man van Gezina Harms Mulder, de Harlinger stadsmedicus Sicco Popta.

De oudste zoon van Anna Elizabeth Doedes, Jan Jans Haak, trouwde met Albertina Casparina Henriette Op den Oort. Op 31 juli 1873 overleed in Zutphen, twee maanden oud, hun zoontje Sikko Popta Haak. Een tweede zoon, geboren 1876, noemden ze eveneens naar Sicco Popta, de tweede man van Gezina Harms Mulder: Sikko Popta Haak (Zutphen 1876-Arnhem 1937).⁹ Deze Sikko Popta Haak trouwde met Elisabeth Wagho, hij werd begraven op de begraafplaats Moscowa te Arnhem, hun dochter Maria Hermina Haak (geb 28 juni 1893, overl 10 december 1968) is bij hem begraven.

*Met dank aan Ingrid Stausebach en Louw van den Bos uit De Heurne

Laatste wijziging: 24-4-2015

---

⁹ Sikko Popta Haak werd een bekend iemand, zie: http://nl.wikipedia.org/wiki/Sikko_Popta_Haak en 'Ter herinnering aan Dr Sikko Popta Haak (17 Juli 1876-9 Febr. 1937)', met portret, in : *Bijdragen en mededelingen der Vereniging 'Gelre'*, XL.